

Список літератури та використаних джерел:

1. Теодорович М. Историко-статистичний опис церков і парафій Волинської єпархії. Т.3. – Почаїв, 1904. – С. 241.
2. Теодорович Н. Волинь в описании городов, местечек и сел в церковно-историческом, географическом, этнографическом, археологическом и других отношениях. Историко-статистическое описание церквей и приходов Волинской епархии. – Почаев: Тип. Успенской Лавры, 1903. – Том V. Ковельский уезд.
3. Пась Н. З історії Свято-Іллінської церкви в Камінь-Каширському. /Пам'ятки сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть. Науковий збірник. Матеріали VII Міжнародної наукової конференції з волинського іконопису, м. Луцьк, 27-28 листопада 2000 р. – Луцьк, 2000. – С. 75.
4. ДАВО. – Ф. 35. – Спр. 225. – С. 39.
5. Фонди Камінь-Каширського краєзнавчого музею, інв. № КН-563. КД-181
6. Колосок Б. До історії церкви святого Пророка Іллі в Камінь-Каширському. /Минуле і сучасне Волині та Полісся. Камінь-Каширський в історії Волині та України. Науковий збірник. Матеріали XX Волинської обласної науково-практичної конференції, м. Луцьк – м. Камінь-Каширський, 26 жовтня 2006 р. – Луцьк, 2006. – С. 43.
7. Пась Н. Дерев'яні храми Камінь-Каширського Полісся. Втрати ХХ століття. /Могилянські читання 2008. Збірник наукових праць. – Київ, 2009. Пась Н. З історії Свято-Іллінської церкви в Камінь-Каширському. /Пам'ятки сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть. Науковий збірник. Матеріали VII Міжнародної наукової конференції з волинського іконопису, м. Луцьк, 27-28 листопада 2000 р. – Луцьк, 2000. – С. 232.
8. Колосок Б. До історії церкви святого Пророка Іллі в Камінь-Каширському. /Минуле і сучасне Волині та Полісся. Камінь-Каширський в історії Волині та України. Науковий збірник. Матеріали XX Волинської обласної науково-практичної конференції, м. Луцьк – м. Камінь-Каширський, 26 жовтня 2006 р. – Луцьк, 2006. – С. 43.
9. Ворон Б. Порятунком дерев'яних храмів Волині: місія нездійсненна? [Електронний ресурс] / Богдан Ворон – Режим доступу до ресурсу: http://risu.org.ua/article_print.php?id=59938&name=open_theme&lang=ua&.
- 10, 11. На Волині можуть відновити унікальну церкву [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ar.volyn.ua/20150602-na-volyni-mozhut-vidnovyty-unikalnu-tserkvu/>.

Постаті

Мар'яна Долинська

ЛУКА ДОЛИНСЬКИЙ

З дитинства пам'ятаю переказ, що дід мого діда Мар'яна Долинського зі своїм батьком (Лукою Долинським) ходив полювати на качки на болота біля цирку¹.

У Францисканській метриці для Краківського передмістя Львова зазначено, що станом на 1820 роки Лука Долинський був власником будинку на цьому передмісті за конскрипційним номером та 277 2/4, якому відповідав йосифінський конскрипційний № 269 2/4². Цією нерухомістю

¹ біля цирку – словосполучення тут виступає інформативна як протоназва, само собою розумілося, що в часи полювання предків сучасного приміщення цирку у Львові не було. Про особу Луки Долинського більше можна прочитати: Голубець М. Лука Долинський // Діло. – 1924 – 21 серпня – № 184 (10277). – с. 2; 1924 – 22 серпня – № 185 (10278). – с. 2; 1924 – 23 серпня – № 186 (10279). – с. 2; 1924 – 24 серпня – № 187 (10280). – с. 2; Овсійчук В. А. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. – К.: Дніпро, 2001; Левицька М. Австрійський «мистецький десант»: іноземні художники у Львові на зламі XVIII–XIX століть; доступно за посиланням: <http://www.ji.lviv.ua/n58texts/levycka.htm>

² Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІА УЛ). – Ф. 20 (Францисканська метрика), оп. 12, спр. 77, арк. 44зв.; Ф. 19 (Йосифінська метрика), оп. 12, спр. 3, арк. 42зв.

(№ 269 2/4) згідно з Йосифінською метрикою, що укладалася у 1788 р. мала іншого власника – якусь пані Мар'яну Сивіцьку (Maryanna Sywiecka); цікаво, що безпосередньо біля її будинку крім городу розташовувалося і поле³, що дає уяву про інфраструктуру передмістя ще під кінець XVIII ст.

Методика локалізації нерухомої власності⁴ дозволяє з'ясувати, що вказаному у Францисканській метриці конскрипційному номеру на зламі XIX–XX ст. відповідала орієнтаційна адреса вул. Городецька, 22. Відомо, що сьогодні вулиця на ймення Городецька складається з декількох і нинішня нумерація її будинків є іншою від тої, що вживалася століття тому. Крок нумерації відповідає приблизно числу 44,

³ ЦДІА УЛ. – Ф. 19 (Йосифінська метрика), оп. 12, спр. 3, арк. 42зв.

⁴ Локалізація львівської історичної забудови на стадії передпроектних досліджень. Методичні вказівки до курсових проектів для студентів базового напрямку спеціальності 5.12001 „Архітектура” та спеціальності 7.120101 „Архітектура будівель і споруд” спеціалізації 7.120 101.01 „Реконструкція та реставрація архітектурних об'єктів” / Укл. М.Л. Долинська.– Львів, 2001. – 16 с.

тому зараз на місці цього домогосподарства мав би стояти будинок за адресою: вул. Городоцька, 66. Оскільки, сьогодні такої адреси не існує, але є наріжний будинок при вул. Одеській, до фасаду якого від вул. Городоцької прилягає будинок під № 64, то саме цю парцелю можна вважати колишньою власністю Луки Долинського. Таке розташування нерухомості підтверджується і мапою Львова станом на 1802 р.⁵, на котрій вписано францисканські конскрипційні номери⁶.

Вказане домогосподарство не було ні першим житлом, ні першою нерухомою власністю Луки Долинського⁷. В 1788 р. він уклав угоду з представником греко-католицького єпископа Петра Білянського (*wielmożny j[ego] m[os]c xiędz Piotr Bielanski lwowski, halickiy, kamieniecki biskup*) щодо оренди корчми в маєтку цього вельможі⁸. На жаль, в тексті угоди писар залишив пропуск, мабуть, не маючи під рукою йосифінського конскрипційного номера. У Йосифінській метриці для Краківського передмістя Львова (яка, до речі, датується цим самим, що й угода, 1788 р.) ця корчма та прилегла до неї нерухомість фіксуються відповідним записами, які в поєднанні з францисканськими конскрипційними номерами можна подати в таблиці:

310	Karczma Xiędza Biskupa Ruskiego	217	213
311	Ogrod		
312	Tegoz Dom	218	214
313	Plac pusty tegoz na którym mogą być budowa zawiera sążni – 1529		215

Перший стовпчик – це порядковий (топографічний номер), третій – номер конскрипційний (йосифінський), п'ятий конскрипційний (францисканський). Послідовне співставлення з францисканських номерів з адресами кінця XIX ст., показує, що корчма мала б адресу вул. Казимирівська⁹, 47 (*Kazimierzowska, 47*), ще

один будинок цього власника – Красіцьких, 18 (*Krasickich, 18*), а пуста ділянка розташовувалася на наріжній ділянці – Городецька, 1/Красіцьких, 15 (*Grodecka, 1/Krasickich, 15*)¹⁰. Вулиця Красіцьких виникла не швидше середини XIX ст.¹¹, що підтверджують і мапи¹². На пустій ділянці, очевидно побудували нову корчму, до якої Лука Долинський зобов'язувався не мати жодних претензій. Орендована ж ним корчма сьогодні відповідає будинку № 47 на вул. Городецькій і, можливо, охоплювала терен по обидві сторони вул. Івана Огієнка, починаючи від її стику з вул. Городецькою.

На сім років перед орендою корчми у 1781 р. Лука Долинський уклав договір з тим же єпископом Петром Білянським, але цим разом щодо купівлі мешкального будиночка¹³. Цікаво, що в цьому випадку так само, як в договорі від 1788 р. художник частину суми зобов'язувався внести у вигляді намальованих ним чотирьох ікон. Документ детально прочитаний, перекладений і вивчений і проаналізований львівською дослідницею, але вона не врахувала дрібної деталі, що після клаузули інтитуляції вступного протоколу вписаний конскрипційний номер: 582/4 (на той час – йосифінський¹⁴).

Зате в журналі цієї метрики фігурує такий запис: „Łukasz Dolinski № 53 należy do X[iędza] Biskupa Ruskigo”¹⁵: Зведення даних Йосифінської, Францисканської метрик і довідника переведення францисканських конскрипційних номерів на адреси кінця XIX ст. подано у зведеній таблиці на наступній сторінці.

Як видно із зведеної таблиці забудова ділянки була достатньо непостійною, – якісь будинки зводилися на колишніх городах, інші переставали існувати. Незначні зміни з орієнтаційною нумерацією відбулися і в 1885 р., коли частину вулиці Цвинтарної перейменували в вулицю

⁵ Атлас українських історичних міст. Т. 1.: Львів / За наук. ред. Мирона Капрала. – К.: „Картографія”, 2014. – 95 с. + 25 оригінальних карт, 11 карт-реконструкцій, 6 видів міст. – Табл. 1.8.

⁶ У середмісті в кварталах колишньої української ділянки проставлені номери, які є францисканськими (Долинська М. Ретроспективна метода дослідження забудови середмістя Львова // Урбаністично-архітектурні проблеми міст Галичини: Збірник наукових праць. – Львів, 1996. – С. 56–62). № 277 можна відчитати саме на розі, що відповідає сьогодні сучасним вулицям Городецькій та Одеській.

⁷ Фелонюк А. Нерухомість маляра Луки Долинського на Краківському передмісті Львова (1780-і роки) // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2006. – Вип. 13. – С. 322-328.

⁸ Там само.

⁹ Сьогодні – вулиця Городецька, Казимирівська закінчувалася на стику з вул. І. Огієнка (Красіцьких).

¹⁰ Локалізація здійснена автором за допомогою довідника Skorowidz c.k miasta Lwowa. – Lwów, 1899.

¹¹ Мельник Б. Довідник перейменувань вулиць і площ Львова. – Львів: Світ, 2001. – С. 43.

¹² Атлас... – Табл. 1.12 (план Львова 1844 р. – вулиця ще не протрасована), табл. 1.13; ЦДІА УЛ. – Ф. 186 (Краєва земельна податкова комісія); оп. 8, спр. 629 (кадастровий план Львова 1849 р. – є зображення вулиці).

¹³ Купчинська Л. Забутий документ до біографії художника Луки Долинського (1745–10 березня 1824 року) // Вісник НТШ, число 40, с. 82–85.

¹⁴ Дата впровадження конскрипційної нумерації у Львові невідома. Зважаючи, що відповідний рескрипт Марії-Терези для міста Праги датується 1771 р., то можна припустити те, що австрійська влада провела цю адміністративну реформу в середині 70-х – середині 80-х років XVIII ст.

¹⁵ ЦДІА УЛ. – Ф. 19, оп. 12, спр. 3, арк. 14зв.

№	Запис Йосифінської метрики	№ конскрипційний (Й)	№ конскрипційний (Ф)	Адреса 1871 р.	Адреса 1899 р.	Сучасна адреса
92	X[iędza] Biskupa Ruskiego dom № 51	51				
93	Tegoż pusty gront № 52	52				
94	Lukasz Dolinski № 53 należy do X[iędza] Biskupa Ruskiego	53	58	Pl. Sw. Jura, 2/ Cmentarna, 2	Szeptyckich, 2	Пл. Св. Юра, 2
95	Ogrod tegoż					
96	Janowy Kalapucichi ogrod ad № 273					
97	Daniel Suski № 55 należy do X[iędza] Biskupa Ruskiego	55	59	Cmentarna, 6	Szeptyckich, 6	
98	Ogrod tegoż					
99	Jan Bojanowski № 56 należy do X[iędza] Biskupa Ruskiego	56	60	Cmentarna, 8	Szeptyckich, 8	Шептицьких, 8
100	Ogrod tegoż					
101	Jan Zubrzecki № 54 należy do X[iędza] Biskupa Ruskiego	54	59	Cmentarna, 6	Szeptyckich, 6	Шептицьких, 6
102	Ogrod tegoż					
103	Irzy Jaczurowicz № 57 należy do X[iędza] Biskupa Ruskiego	57	62	Cmentarna, 12	Szeptyckich, 14	Шептицьких, 14
104	Ogrod tegoż					
105	Maryanna Biedzicka № 59 należy do X[iędza] Biskupa Ruskiego	59	64	Cmentarna, 16	Szumlańskich, 15	Сеченова, 15
106	Ogrod tejże					
107	Magdalena Szamarantowiczowa № 60 należy do X[iędza] Biskupa Ruskiego	60	65	Cmentarna, 20	Szeptyckich, 18	Шептицьких, 18
108	Ogrod tejże		65	Cmentarna, 20	Szeptyckich, 18	

Шептицьких¹⁶, а в 70-х роках ХХ ст. декілька ділянок були забудовані т.зв. проблемним корпусом Львівської політехніки, офіційна адреса якого і сьогодні – пл. Св. Юра, 2.

Конскрипційний номер парцелі Луки Долинського в угоді про купівлю-продаж не співпадає з поданим в Йосифінській метриці. Номер "58" взагалі в Йосифінській метриці відсутній. Є підстави більшої довіри до метрики, яка складалася з розпорядження влади і, можливо, списки декілька разів перевіряли. Сусідство господарства Долинського з городом вдови Калапуцихи¹⁷ також схиляє до думки, що в договорі конскрипційний номер записаний з помилкою. Дивним чином йосифінський конскрипційний № 53 був замінений на 58 францисканською метрикою. Саме це число вказане для домоволодіння Долинського в "Інвентарі святоюрської юри дики, що належить ясновельможному львівському руському єпископові, складений 1799 р."¹⁸. Отже,

¹⁶ Przewodnik po Lwowie / Ułożył Fr. Barański. Z planem i widokami Lwowa. – Lwów: Nakładem księgarni H. Altenberga, [1902]. – S. 134.

¹⁷ Про сусідство – далі.

¹⁸ Описи передмість Львова XVI-XVIII ст. / НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Львівське відділення;

можна припустити, що номер "58" був внесений в договір купівлі-продажу дещо пізніше від написання самого документу, вже після заміни йосифінських конскрипційних номерів на францисканські. В такому випадку, ця пацеля займала наріжне положення між площею Юра та вул. Шептицьких, що підтверджується і мапою 1802 р, і методикою ретроспективної локалізації львівської нерухомості, відображеній вище в таблиці.

Якщо ж припустити, що від 9 червня 1781 р. до моменту перед складанням Йосифінської метрики в 1788 р., Лука Долинський мав у власності домоволодіння з йосифінським № 58, котре з якоїсь причини перестало фізично існувати і тому не зафіксоване в Йосифінській метриці, то традиція послідовного нумерування домогосподарств дозволяє допустити, що куплений першим будиночок розташовувався між парцелями № 57 і № 59, тобто десь на стику сучасних вулиць Шептицьких і Сеченова.

Отже, в будь-якому випадку, нерухома власність художника знаходилася на короткому відривку нинішньої вулиці Шептицьких (від пл. Юра до вул. Сеченова)

Текст договору, крім твердження, що дворик належав до юридики єпископа („на львівській кафедральній землі святого Юрія-мученика“), містить ще декілька вказівок щодо розташування дворика: „розташований при дорозі, що веде на Болоні, ґрунту від неї вздовж до низу аж до вапнярки сто двадцять ліктів, також від тієї дороги аж до межі ґрунту вдови Катапуцихи має п'ятдесят два з половиною лікті“¹⁹.

Рогляд кожного з уточнень:

- Юридика руського єпископа. Територіальні залишки юридики станом на початок австрійського періоду Львова зафіксовані у записках Йосифінської метрики формулою „Należą do Xięzia Biskupa Ruskiego“. Інтерполюючи ці записи на адреси близько 45 домогосподарств, що належали даній юридиці, можна описати її розташування за допомогою сучасних вулиць: Найближче оточення пл. Св. Юра, парна сторона вул. Митрополита Шептицького, непарна сторона вул. Городецької від вул. М. Гоголя до вул. Сеченова, вул. Замкнена, пл. М. Кропивницького, вул. Р. Смаль-Стоцького. Домогосподарства в межах перетину вул. Київської з вул. Генерала Чупринки, а теж – прилеглі частини вул. Глибокої, вул. С. Бандери до перетину з вул. А. Мельника, вул. Моршинська, прилеглі до вул. А. Мельника будинки на вул. Є. Коновальця та С. Єфремова²⁰. Дворик однозначно входив сюди. Одночасно залишалася Святоюрська юридика, яка на час складання Йосифінської метрики поширювалася лише на ріг вул. Мельника і вул. Є. Коновальця та ріг вул. Київської і вул. Глибокої²¹.

- При дорозі, що веде на блоні. На Краківському передмісті раннього австрійського періоду зафіксовано дві блоні (оболоні, луги) „Włonie Mieskie“. На одній з них заклали Городецький цвинтар: „Сmentarz nowy na tym Włoniu zawiera sążni p²². 2462“), друга (з уточненням розташування – Клепарівська) розташовувалася поблизу будівель із сьгоднішніми адресами Джерельна, 33 та 36²³: „Pastwisko do miasta należące przy Włonie Kłeparkowskiej“. Згадана в документі "дорога, що веде на Блоні" – це сучасна вулиця Шептицьких, яка ще в першій половині ХХ ст. тягнулася далі на захід, включаючи нинішню вулицю Федьковича, і називалася Цвинтарною (Сmentarna²⁴), тобто провадила до городецького цвинтаря на Блоні.

- Вапнярка. Вапнярка згадується в цитованому Андрієм Фелонюком "Описі резиденції греко-католицького єпископа при катедрі Святого Юра", зробленому 29 листопада 1779 р., тобто за два роки до купівлі його Лукою Долинським. На опасаному парканом терені були резиденція (будинок), шпихлір, возівня, стайня, волівня і вапнярка²⁵. Оскільки парцеля, куплена Лукою Долинським, тобто в напрямі сучасної вул. Городецької, то вапнярка була десь на периферії домоволодіння

- Ґрунт вдови Катапуцихи. Домогосподарство Луки Долинського згідно з Йосифінською метрикою було в найближчому сусідстві з городом Янови Калапуцихи, вдови, зрозуміло, якогось Яна Калапуца, і належало до володіння № 273. Під відповідним номером (273) записана "Maryanna Hałapucicha Należą do OO. Augustianow", дому якої відповідає конскрипційний № 273 та "Ogrod teyże"²⁶. Відповідно до Францисканської метрики це домоволодіння отримало № 281²⁷, що переводилося в 1899 р. на орієнтаційні номери: Grodecka, 4, 6, 8/ Janowska, 1, 3, охоплюючи францисканські конскрипційні номери 282, 283, 285-287, 288, тобто величезне господарство тягнулося від меж костелу Св. Анни вздовж Янівської та Городецької доріг десь аж навпроти нинішніх вулиць Озареквича і Сеченова, а в кварталі поміж ними і був ще один її окремий город, що і межував з ділянкою Луки Долинського. (Прізвище цієї вдови у всіх трьох випадках написано інакше: Kałapucicha – акт купівлі-продажу, Hałapucicha і Hałapucicha – в двох окремих записках Йосифінської метрики, проте важко допустити існування трьох вдів з подібними прізвищами в найближчому від себе і Луки Долинського сусідстві).

Ділянка розташовувалася на похилому ґрунті, тому, напевно її довжина в 120 ліктів (87, 84 м²⁸) спадала в напрямі нинішньої вулиці Озареквича, де і була вапнярка, а ширина в 52,5 лікті (33,76 м) тягнулася по рівній поверхні вздовж вулиці Шептицьких до городу Катапуцихи.

У 1799 р. художник ще мешкав в цьому місці²⁹, коли і як він позбувся домогосподарства і поселився на протилежному боці Городецької дороги поки що невідомо.

¹⁹ Купчинська Л. Забутий документ... – С. 84.

²⁰ Історична С. 235.

²¹ Там само.

²² квадратних

²³ Там само. – С. 176.

²⁴ Skorowidz nowych i dawnych numerów realności tudzież nazw ulic i placów król. Stolicznego miasta Lwowa według uchwał rady miejskiej z r. 1871. – Lwów, 1872. – S. 34.

²⁵ Фелонюк А. – С. 332-333.

²⁶ ЦДІА УЛ. – Ф. 19, оп. 12, спр. 3, арк. 42зв., поз. 465, 466.

²⁷ Там само. – Ф. 20, оп. 12, спр. 77, арк. 45 зв.

²⁸ При умові, що на той час лікоть складав 0,732 м (Купчинська Л. Забутий документ... – С. 85.)

²⁹ Описи передмість Львова... – С. 536.